

спонукають до активізації трудової діяльності і дозволять відстежити слабкі сторони даної системи.

Література: 1. Сладкевич В. П. Мотивационный менеджмент. — К.: МАУП, 2001. — 168 с. 2. Колот А. М. Мотивація, стимулювання й оцінка персоналу: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 1998. — 224 с. 3. Владимирова Л. П. Экономика труда. — 2-е изд., перераб. и доп. — М.: Издательский дом "Дашков и Ко", 2002. — 300 с. 4. Уткин Э. А. Основы мотивационного менеджмента. — М.: Ассоциация авторов и издателей ТАНДЕМ; Изд. "Экмос", 2000. — 352 с. 5. Богиня Д. П. Основы економіки праці. — К.: Знання Прес, 2000. — 312 с. 6. Купульский Л. Э. Заработная плата и стимулирование труда: социально-экономический аспект. — М.: Экономика, 1981. — 248 с. 7. Оніщенко Т. П. Оплата праці: особливості оподаткування. — Харків: Фактор, 2000. — 200 с. 8. Несгерчук В. П. Організація та мотивація праці. — К.: Вид. Європейського університету фінансів, 1999. — 88 с.

Стаття надійшла до редакції
16.10.2003 р.

УДК 339.92

Сагалович А. А.

ГЛОБАЛИЗАЦІЯ: МИФЫ И РЕАЛЬНОСТЬ

The article is devoted to the problems of modern globalization. Nowadays the epoch of natural and uncontrollable globalization comes to its end and the period of intensive and purposeful development begins. The main negative tendencies outlined in modern society are analysed. The author puts forward the problem of the necessity to work out a new strategy of countries' development and to define the mechanism of counteraction to negative consequences of globalization. Maintaining the reasonable balance between the internal and external tasks and mandatory state regulation for international community as main conditions of aforementioned processes are pointed out.

70-е годы XX века являются предположительно датой рождения информационно-техно-

логической революции, которая и стала разделительной чертой в эволюции капитализма. Распад колониальной системы и самостоятельно развивающиеся освободившиеся страны подрывали сложившиеся устои мирового хозяйства. Гонка вооружений и государственное регулирование спроса привели к кризису экономического развития стран Запада. Реальный кризис 70-х годов заключался в том, что государственный сектор больше не мог постоянно расширять рынки и увеличивать занятость без повышения налогов на капитал или подпитывания инфляции путем создания избыточного денежного предложения и государственной задолженности. Назревал вопрос об ином соотношении политических и экономических механизмов регулирования. 80-е и 90-е годы были периодом переосмысления проблем конкурентоспособности в мировых хозяйственных центрах и на периферии. Научно-технический прогресс раскрывал новые горизонты развития и наряду с этим определял все новые и новые вопросы. И в данной ситуации идеи неолиберальной глобализации и отказа от государственного участия получили большую поддержку и распространение в ряде западных стран.

В своей статье "Эволюция западных концепций глобализации" Коллонтай В. дает следующее определение глобализации: "Неолиберальная глобализация — это специфический вариант интернационализации хозяйственной, политической и культурной жизни человечества, ориентированный на форсированную экономическую интеграцию в глобальных масштабах с максимальным использованием научно-технических достижений и свободно-рыночных механизмов и игнорированием сложившихся национальных образований, многих социальных, культурно-цивилизационных и природно-экологических императивов" [1].

За короткий срок в товарно-денежное обращение были включены огромные новые районы и сферы человеческой деятельности. Благодаря революции в информационной сфере возросло движение капитала между странами и усилился международный товарообмен. Расширяющиеся международные рынки открыли новые просторы для роста производительности и внедрения научно-технических достижений. Опираясь на утверждения Мартина Г.-П. и Шуманна Х. в книге "Западная глобализация: Атака на процветание и демократию", можно сделать вывод о том, что сложились новые пропорции между субъектами хозяйствования,

економікою, політикою, фінансами і виробництвом [2].

Перспективи, розкриваемі ідеологами глобалізаційних тенденцій, виглядають заманливо: плаваючі обмінні курси, дешева енергія, зниження торгових бар'єрів, ускорене розвиток сектора послуг як основної сфери зайнятості і виробництва суспільного багатства, ослаблення регулюючої ролі уряду, поощрення транснаціональних компаній, здатних організувати виробництво з мінімальними витратами.

Однак постіндустріальна епоха і електронна революція принесли з собою і великі проблеми. Проаналізувавши наявні дані, можна виділити окремі намічаються негативні тенденції в сучасному суспільстві:

- зміна ролі держави;
- пошук людини свого місця в сучасному суспільстві;
- рост безробіття;
- поляризація суспільства.

Слід докладніше розглянути ці тенденції і їх вплив на економіку і суспільство в цілому.

Зміна ролі держави. Однією з основних ідей неоліберальної глобалізації, досліджуваної сучасними економістами, соціологами і політологами, є роль держави. Перегудов С. в своїй статті "Неоліберальна глобалізація: чи є альтернатива?" [3] вказує на те, що розмивання національного суверенітету стає справжньою проблемою і, можливо, національне державство в умовах глобалізації світової економіки обречено. Державство вже не може в повній мірі виконувати роль захисника інтересів власних соціально-політичних і економічних структур.

Однак після жахаючих терористических актів світові держави відкривають для себе потенціал транснаціонального співробітництва. Сьогодні глобальні коаліції вже необхідні не тільки для зовнішньої, але і для внутрішньої безпеки. Міжнародне співробітництво і національна безпека, внутрішня і зовнішня політика тісно переплетені одна з одною. Знову поширюється принцип необхідності держави для забезпечення безпеки. Починається новий виток в процесі політичної глобалізації, і він характеризується готовністю держав до взаємодії і взаємодіюванню.

Світове вплив національного державства тепер вимірюється вмінням співпрацювати, участю в міжнародних організаціях, позиціями в суспільстві взаємопов'язаних держав і на світовому ринку.

Пошук людини свого місця в сучасному суспільстві. Вивченню місця людини в сучасному світі присвячено багато робіт, і важливе місце серед них займає робота Кастельса М. під назвою "Інформаційна епоха: економіка, суспільство і культура". В ній народжується твердження, що в зв'язі з світовим поширенням глобальних мереж виникає відчуження окремого людини в віртуальному кіберпросторі, що сучасний людина часто порівнює себе з існуючою реальністю [4].

З цим пов'язано і поширення засобів масової інформації, реклами, і виникнення можливості контролювати потоки інформації і формувати суспільне думку.

Рост безробіття. Надвигайся Інтернет-бум буде супроводжуватися зникненням великої кількості інших сервісних робочих місць в кіберпросторі. Архівариуси і бібліотекарі, співробітники бюро подорожей, працівники розничної торгівлі, персонал регіональних газет і бюллетенів з оголошеннями, можливо, стануть невостребованими.

Ймовірно також, що ситуація буде нескільки іншою: вважається, що багато ліквідовані постійні робочі місця будуть замінені місцями з неповним робочим днем, тимчасовою роботою по виклику і різними формами низкооплачуваного найма. Тим не менше доходи в цьому новому світі праці, в якому мільйони тимчасових працівників будуть переводитися з однієї короткотривалої роботи на іншу, стануть помітно нижче, ніж при нинішній тарифній системі.

Поляризація суспільства. Стає зрозуміло, що глобалізація не об'єднує різні країни в єдиний ринок, а, навпаки, веде до посилення розриву між країнами. Під впливом глобалізації во багатьох країнах відбувається зміна соціально-економічних орієнтирів, зміщення в функціонуванні господарських механізмів [5]. Активне розвиток отримує індивідуалізм, зростає поточне споживання і зменшується накопичення. Середні доходи в двадцяти багатих країнах в 37 раз перевищують середні доходи в двадцяти бідніших, і за останні сорок років цей розрив удвоївся. Зростає розшарування суспільства, оскільки опре-

деляется довольно узкий круг высокопрофессиональных специалистов и круг людей, являющихся простыми исполнителями. Всего лишь 358 миллиардеров владеют таким же богатством, как и 2,5 млрд. человек вместе взятые — почти половина населения Земли [3].

На первый план выступает принцип элитарности, или "экслюзии", как основной принцип политической и экономической сферы, а следовательно, и ослабление институтов гражданского общества.

Таблица

**Неравномерность
распределения доходов
в различных странах
в 90-е годы [6]**

Страна	Доля в общих доходах, %		Отношение доли высших 10% к доле низших 10%
	низшие 10% населения	высшие 10% населения	
Австрия	4,4	19,3	4,4
Швеция	3,7	20,1	5,4
Бельгия	3,7	20,2	5,5
Финляндия	4,2	21,6	5,1
Люксембург	4,0	22,0	5,4
Германия	3,3	23,7	7,1
Нидерланды	2,8	25,1	9,0
Франция	2,8	25,1	9,1
Великобритания	2,6	27,3	10,4
США	1,8	30,5	16,6

Доцент Университета Прилепа (Македония) С. Роцеска в докладе "Глобализация: синергетическое разнообразие" на семинаре "Вызовы глобализации и проблемы крупных полупериферийных стран" (ИМЭМО РАН, 2001) подчеркнула, что процесс глобализации воздействует на страны-субъекты и на страны-объекты. Политика неолиберальной глобализации проводилась в различных странах по-разному, и если в развитых странах она проводилась выборочно, осмотрительно, не разрушая общественных устоев, то в

периферийных странах действовали более категорично, а суть происходящих изменений сводилась к дерегулированию предпринимательской деятельности, либерализации торговли и цен, сокращению хозяйственных функций государства. Негативные стороны глобализации, ярко проявившиеся во второй группе, требуют радикального пересмотра политики ведущих международных институтов и стран-лидеров.

Сегодня эпоха стихийной и неконтролируемой глобализации заканчивается и начинается период интенсивного и направленного развития. Глобализация переменна и взаимосвязана со всеми аспектами жизни человека, ее невозможно отменить, но можно изменить и направить по пути усиления ее положительного влияния.

Таким образом, необходимы выработка новой стратегии развития стран и определение механизма противодействия негативным последствиям глобализации при поддержании разумного баланса между внутренними и внешними задачами и при условии ее обязательного государственного регулирования.

Литература: 1. Коллонтай В. Эволюция западных концепций глобализации // *Мировая экономика и международные отношения*. — 2002. — №1. — С. 24 – 30. 2. Мартин Г.-П., Шуманн Х. *Западная глобализация: Атака на процветание и демократию*. — М.: Изд. дом "Альпика", 2001. — 336 с. 3. Перегудов С. *Неолиберальная глобализация: есть ли альтернатива?* // *Мировая экономика и международные отношения*. — 2002. — №4. — С. 22 – 28. 4. Кастельс М. *Информационная эпоха: экономика, общество и культура*. — М.: ГУ ВШЭ, 2000. — 608 с. 5. Вебер А. *Что стоит за так называемым антиглобализмом?* // *Мировая экономика и международные отношения*. — 2001. — №12. — С. 50 – 56. 6. *United Nations Development Programme. Human Development Report*. — Oxford, N. Y., 2001. — P. 182.

*Стаття надійшла до редакції
18.11.2003 р.*